

საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს

სკოპინგის დასკვნა # 19

03.07.2018

საერთო მონაცემები:

საქმიანობის დასახელება: „სნო – ჯუთა – როშკა– შატილი – ომლო – ხადორის ხეობა–ბაწარა– ახმეტას მიმართულებით საავტომობილო გზების მშენებლობა–რეკონსტრუქციის “ჯუთა +3,9 კმ - მიერთება 01 მონაკვეთის” პროექტი

საქმიანობის განმახორციელებელის დასახელება და მისამართი: საქართველოს საავტომობილო გზების დეპარტამენტი, ქ. თბილისი, ალ. ყაზბეგის გამზ, N12.

საქმიანობის განხორციელების ადგილი: ყაზბეგის მუნიციპალიტეტი, სოფ. ჯუთა

განაცხადის შემოსვლის თარიღი: 22.05.2018

მონაცემები სკოპინგის ანგარიშის შემდგენელის შესახებ: სს ”ინსტიტუტი იგპ“

ძირითადი საპროექტო მონაცემები

სკოპინგის დასკვნის მიღების მიზნით სამინისტროში საქართველოს საავტომობილო გზების დეპარტამენტის მიერ წარმოდგენილია ყაზბეგის მუნიციპალიტეტში, თელავის, ახმეტის, დუშეთისა და ყაზბეგის მუნიციპალიტეტების ტერიტორიებზე გამავალი სნო – ჯუთა – როშკა– შატილი – ომლო – ხადორის ხეობა–ბაწარა– ახმეტას მიმართულებით საავტომობილო გზების მშენებლობა–რეკონსტრუქციის სამუშაოები ჯუთა +3,9 კმ - მიერთება 01 მონაკვეთის“ პროექტის სკოპინგის ანგარიში.

საავტომობილო გზა იწყება როშკა – არხოტის უღელტეხილი – ამდას ახლად აშენებული გზის კვეთაზე და მთავრდება სოფელ ჯუთას +3.9 კმ მონაკვეთზე. საპროექტო გზის მთლიანი სიგრძე შეადგენს 16,3 კმ-ს.

საპროექტო ტრასა გადის რთულ ტოპოგრაფიულ პირობებში, ძირითადად დაუსახლებელ ადგილებში, კვეთს როგორც მშრალ ხევებს ისე მდინარეებს. ადგილმდებარეობა გეომორფოლოგიური თვალსაზრისით მიეკუთვნება მაღალმთიან რელიეფს ღრმა ჩაჭრილი ხევებით, ძნელად დასაძლევი ფერდობებით, ასევე გეოლოგიური აგებულებით რთულია და მრავალფეროვანი. სამშენებლო მონაკვეთი იწყება როშკა – არხოტის უღელტეხილი – ამდას ახლად აშენებული გზის კვეთაზე ზღვის დონიდან 2635 მ. სიმაღლეზე, კვეთს საძლეუს უღელტეხილს ზღვის დონიდან 3061 მ სიმაღლეზე, მიუყვება მდ. ჯუთას ხეობის მარჯვენა ფერდს და მთავრდება სოფელ ჯუთას +3.9 კმ-ზე. ზღვის დონიდან 2280 მ სიმაღლეზე.

სკოპინგის ანგარიშის თანახმად გზის ექსპლუატაცია მნიშვნელოვნად გაზრდის ხევისურეთის მაღალმთიანი სოფლების მაცხოვრებლებისთვის სატრანსპორტო გადაადგილების შესაძლებლობას. სოფლების სატრანსპორტო კავშირი რაიონულ ცენტრთან უზრუნველყოფს

მოსახლეობის სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობის გაუმჯობესებას. მოსალოდნელია მოსახლეობის მიგრაციის შემცირება, რაც დადებითად აისახება რეგიონის დემოგრაფიულ მდგომარეობაზე. აღსანიშნავია რეგიონის ტურისტული პოტენციალის ზრდა, რაც თავის მხრივ სასიკეთო ეკონომიკურ ცვლილებებს მოიტანს რეგიონის მაცხოვრებლებისთვის.

სკოპინგის ანგარიშის დიდი ნაწილი გადმოტანილია სს ინსტიტუტი „იგპ“-ს მიერ მომზადებული სხვადასხვა გზშ-ის თუ სკოპინგის ანგარიშებიდან, შეიცავს მნიშვნელოვან უზუსტობებს და რეალურად შესწავლილი არ არის საპროექტო ტერიტორია და გარემოზე ზემოქმედება. ასევე სკოპინგის ანგარიშში მოცემულია მხოლოდ არა ქმედების ალტერნატივის ზოგადი დასაბუთება და არ არის განხილული საპროექტო გზის ალტერნატიული ვარიანტები.

სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, მშენებლობის ეტაპზე ზემოქმედება გეოდინამიკურ პროცესებზე, რაც მოიცავს მეწყერის გააქტიურებას, ეროზიას, „ძალიან დაბალი“ იქნება. მაშინ როდესაც შესაბამისი კვლევები სკოპინგის ეტაპზე არ არის ჩატარებული.

სკოპინგის ეტაპზე სამშენებლო ბანაკის ტერიტორია არ არის შერჩეული, ხოლო ფუჭი ქანების დასაწყობებისათვის მითითებულია X – 489412; Y – 4711779 კოორდინატები, თუმცა აღნიშნული ტერიტორია ხვდება საპროექტო გზის დერეფნიდან 2 კილომეტრის დაშორებით, სადაც ამჟამად გზა არ არსებობს და საჭირო იქნება დამატებითი გზის მოწყობა, ასევე დაზუსტებული არ არის სანაყაროს ფართობი და მისი მოცულობა.

კვლევების ჩატარებას და სათანადო შესწავლას საჭიროებს ისტორიულ-კულტურულ და არქეოლოგიურ ძეგლებზე ზემოქმედება. სკოპინგის ანგარიშში შესაბამისი კვლევების გარეშე შეფასებული მათზე ზემოქმედება და მითითებულია, რომ პროექტს ისტორიულ-კულტურულ ძეგლებზე პირდაპირი სახის ზეგავლენა არ ექნება.

2018 წლის 8 ივნისს 15:00 საათზე სოფ. ჯუთას სკოლის შენობაში, გაიმართა “ჯუთა +3,9 კმ - მიერთება 01 მონაკვეთის” პროექტის სკოპინგის ანგარიშის საჯარო განხილვა. საჯარო განხილვას ესწრებოდნენ მხოლოდ საქართველოს საავტომობილო გზების დეპარტამენტისა და მათი კონტრაქტორი კომპანიის წარმომადგენლები. სოფლის რწმუნებული და ადგილობრივი მოსახლეობა საჯარო განხილვასთან დაკავშირებით ინფორმირების მიუხედავად არ დასწრებიან აღნიშნულ განხილვას.

აღნიშნულ პროექტთან დაკავშირებით შენიშვნები და მოსაზრებები წარმოდგენილი იყო ააიპ „მწვანე ალტერნატივას“ მიერ, რომელთა დიდი ნაწილი გათვალისწინებული იქნა წარმოდგენილ სკოპინგის დასკვნაში ცალკეული ინფორმაციისა და კვლევების დაზუსტების ნაწილში.

სკოპინგის პროცედურის შედეგად განსაზღვრული და დადგენილი იქნა დაგეგმილი საქმიანობის გზშ-ს ანგარიშის მომზადებისათვის საჭირო კვლევების, მოსაპოვებელი და შესასწავლი ინფორმაციის ჩამონათვალი და გზშ-ს პროცესში დეტალურად შესასწავლი ზემოქმედებები.

გზშ-ის ანგარიშის მომზადებისათვის საჭირო კვლევების, მოსაპოვებელი და შესასწავლი ინფორმაციის ჩამონათვალი

1. **გზშ-ს ანგარიში უნდა მოიცავდეს** „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის“ მე-10 მუხლის მესამე ნაწილით დადგენილ ინფორმაციას;
2. **გზშ-ს ანგარიშს უნდა დაერთოს** „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის“ მე-10 მუხლის მეოთხე ნაწილით განსაზღვრული დოკუმენტაცია;
3. **გზშ-ს ანგარიშში წარმოდგენილი** უნდა იყოს სკოპინგის ანგარიშში მითითებული (განსაზღვრული, ჩასატარებელი) კვლევების შედეგები, მოპოვებული და შესწავლილი ინფორმაცია, გზშ-ის პროცესში დეტალურად შესწავლილი ზემოქმედებები და შესაბამისი შემცირების/შერბილების ღონისძიებები;
4. **გზშ-ს ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იყოს:**
  - პროექტის საჭიროების დასაბუთება;
  - პროექტის აღწერა;
  - საპროექტო გზის ინფრასტრუქტურული ობიექტების აღწერა;
  - საავტომობილო გზის ძირითადი პარამეტრები და დაგეგმილი საქმიანობის განხორციელების ადგილის GIS კოორდინატები;
  - საპროექტო გზის შემადგენელი ობიექტების, სანაყაროებისა და სამშენებლო ბანაკის shp ფაილები;
  - ხიდების და მათი დამხმარე ნაგებობების მშენებლობასთან დაკავშირებული საკითხები;
  - ხიდის სტრუქტურული მოწყობის შესახებ ინფორმაცია;
  - საპროექტო გზის კვანძების რაოდენობა;
  - გასასვლელების, წყალსარინი არხების მოწყობის, პროფილირების და განივი დრენაჟის მილების/კიუვეტების მოწყობის შესახებ ინფორმაცია;
  - ფეხით მოსიარულეთა გადასასვლელების მოწყობა;
  - გეომეტრიული პარამეტრების, გზის საფარისა და განივი კვეთების შესახებ ინფორმაცია;
  - საპროექტო გზის ძირითადი ინფრასტრუქტურის დაშორება მოსახლეობასთან კონკრეტული მანძილების მითითებით, ასევე ზედაპირული წყლების ობიექტიდან დაშორება;
  - პროექტის ალტერნატიული ვარიანტები: შესაბამისი დასაბუთებით, მათ შორის არა ქმედების ალტერნატივა, საპროექტო გზის ინფრასტრუქტურული ობიექტების განთავსების ალტერნატიული ვარიანტები და გარემოსდაცვითი თვალსაზრისით შერჩეული დასაბუთებული ალტერნატივა;
  - გარემოზე შეუქცევადი ზემოქმედების შეფასება და მისი აუცილებლობის დასაბუთება, რაც გულისხმობს გარემოზე შეუქცევადი ზემოქმედებით გამოწვეული დანაკარგისა და მიღებული სარგებლის ურთიერთმეწონას გარემოსდაცვით, კულტურულ, ეკონომიკურ და სოციალურ ჭრილში;
  - დაგეგმილი საქმიანობის შეწყვეტის შემთხვევაში ან საქმიანობის დაწყებამდე არსებული გარემოს მდგომარეობის აღდგენის საშუალებებს;

4.1 სამშენებლო სამუშაოების განხორციელების შესახებ ინფორმაცია კერძოდ:

- მისასვლელი გზების საჭიროებისა და აღნიშნული გზების მშენებლობასთან დაკავშირებული საკითხები;
- მცენარეული და ნიადაგის საფარის მოხსნის სამუშაოების, გრუნტის სამუშაოების და სარეკულტივაციო სამუშაოების შესახებ დეტალური ინფორმაცია; („ნაყოფიერი ფენის მოხსნის, შენახვის, გამოყენებისა და რეკულტივაციის შესახებ“ ტექნიკური რეგლამენტის მოთხოვნათა დაცვით);
- როგორი თანმიმდევრობით (ვადების მითითებით) განხორციელდება საპროექტო გზის მონაკვეთების მშენებლობა;
- მშენებლობაზე დასაქმებული ადამიანების საერთო რაოდენობა მათ შორის დასაქმებულთა ადგილობრივების წილი;
- მშენებლობაში გამოყენებული ტექნიკის ჩამონათვალი და რაოდენობა;
- სად იგეგმება მშენებლობაში გამოყენებისთვის უვარგისი ქანების დროებითი და საბოლოო განთავსება. კერძოდ, ფუჭი ქანების განთავსების (სანაყაროების) ადგილმდებარეობის კოორდინატები, მათი მოცულობა და შესაბამისი საპროექტო დოკუმენტაცია;
- სად მოხდება გზის მშენებლობისთვის საჭირო ინერტული მასალების მოპოვება;
- სამშენებლო მასალების დამამზადებელი ობიექტების შესახებ ინფორმაცია;

4.2 ძირითადი სამშენებლო ბანაკის განთავსების შესახებ ინფორმაცია მათ შორის:

- სამშენებლო ბანაკის გენ-გეგმა;
- ბანაკის განთავსების ადგილის კოორდინატები და მისი ფართობი;
- როგორ მოხდება სამშენებლო ბანაკის სასმელ-სამეურნეო და ტექნიკური წყალმომარაგება, ტერიტორიაზე არსებობს თუ არა წყლის სამარაგო რეზერვუარი;
- როგორ გადაწყდება ბანაკზე წარმოქმნილი ჩამდინარე წყლების მართვის საკითხი: ტერიტორიაზე გათვალისწინებული საასენიზაციო ორმოს ტევადობა; საწარმოო ჩამდინარე წყლებისთვის არსებობს თუ არა სასედიმენტაციო გუბურები; ძირითად სამშენებლო ბანაკზე გათვალისწინებული საწვავის შესანახი რეზერვუარის ტიპი და ტევადობა;
- მშენებლობისა და ექსპლუატაციის პროცესში მოსალოდნელი ნარჩენების შესახებ მონაცემები;

4.3 საპროექტო დერეფანში ჩატარებული გეოლოგიური კვლევის ანგარიში, რომელიც უნდა მოიცავდეს შემდეგს:

- საპროექტო უბნის გეოლოგიური აგებულება;
- რეგიონის ზოგადი გეოლოგიური რუკა;
- რელიეფი (გეომორფოლოგია);
- საპროექტო დერეფნის საინჟინრო-გეოლოგიური რუკა, საინჟინრო-გეოლოგიური ჭრილები;
- საპროექტო რაიონის გეომორფოლოგიური, გეოლოგიური, ჰიდროგეოლოგიური, სეისმური და ტექტონიკური პირობების აღწერა;
- საინჟინრო-გეოლოგიური პირობები (მათ შორის საპროექტო ტერიტორიის სივრცეში არსებული საშიში გეოლოგიური პროცესების აღწერა);

- მშენებლობის დაწყებამდე საპროექტო დერეფანში ჩასატარებელი დეტალური საინჟინრო-გეოლოგიური კვლევების სამუშაო პროგრამა (ჭაბურღილების რაოდენობა, ადგილმდებარეობა, ლაბორატორიული კვლევები გრუნტების ლაბორატორიული კვლევის შედეგები და ა.შ.);
- საპროექტო დერეფანში ჩატარებული საინჟინრო-გეოლოგიური კვლევის შედეგები. მათ შორის ყურადღება უნდა გამახვილდეს საპროექტო დერეფანში საშიში გეოდინამიკური პროცესების (მეწყერი, ეროზია) განვითარების თვალსაზრისით რთული უბნების ადგილმდებარეობებსა და აღწერაზე. მოცემული უნდა იყოს გასატარებელი პრევენციული ღონისძიებები;
- გეოლოგიური კვლევის შედეგების გათვალისწინებით შემუშავებული დასკვნები და რეკომენდაციები;

4.4 ჰიდროლოგიური კვლევის ანგარიში, რომელიც უნდა მოიცავდეს შემდეგს:

- მდინარე ჯუთისწყალის ჰიდროლოგია;
- დეტალური ინფორმაცია მაქსიმალურ ჩამონადენზე, მინიმალურ ჩამონადენზე, მყარ ნატანზე;
- საპროექტო გზის გადამკვეთი მუდმივი და დროებითი ნაკადების შესახებ ინფორმაცია;
- ეროზიული პროცესების შესახებ ინფორმაციას და საჭიროების შემთხვევაში ეროზიის საწინააღმდეგო ღონისძიებებს კალაპოტური პროცესების და ნაპირსამაგრი სამუშაოების შესახებ;

4.5 ბიოლოგიური გარემო: საპროექტო ტერიტორიის ფლორისა და მცენარეული საფარის დეტალური აღწერა; საქართველოს იშვიათი და წითელი ნუსხის სახეობები, რომლებიც გვხვდება დაგეგმილ საპროექტო დერეფანში; ხმელეთის ფაუნა; საპროექტო დერეფანში გავრცელებული საქართველოს წითელ ნუსხაში შეტანილი ცხოველთა სახეობები; საკვლევი არეალი და სავლე კვლევის მეთოდები, სენსიტიური ადგილები, სავლე კვლევის შედეგები;

5. გარემოზე მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება თითოეული გარემოს კომპონენტისათვის და პროექტის განხორციელების შედეგად მოსალოდნელი ზემოქმედებების შეჯამება, მათ შორის:

- ზემოქმედება ატმოსფერულ ჰაერზე მშენებლობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე, ემისიები სამშენებლო ტექნიკის მუშაობისას, სამშენებლო მასალების დამამზადებელი ობიექტებიდან, გაბნევის ანგარიში;
- ხმაურის გავრცელება და მოსალოდნელი ზემოქმედება მშენებლობის და ექსპლუატაციის ეტაპზე და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები;
- მშენებლობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე გეოლოგიურ გარემოზე ზემოქმედება და საშიში გეოდინამიკური პროცესები და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები;
- ზემოქმედება მიწისქვეშა/გრუნტის წყლებზე და შემარბილებელი ღონისძიებები;
- ზემოქმედება ზედაპირულ წყლებზე მშენებლობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე, ზედაპირული წყლების დაბინძურების რისკი;

- ბიოლოგიურ გარემოზე ზემოქმედება და ზემოქმედების შეფასება მშენებლობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე;
- საპროექტო გზის მშენებლობისა და ექსპლუატაციის პროცესში ზემოქმედება დაცულ ტერიტორიებზე, ამ ზემოქმედების, შემცირების, შერბილების და თავიდან აცილების ღონისძიებები;
- მცენარეულ საფარსა და ჰაბიტატების მთლიანობაზე ზემოქმედება, ცხოველთა სამყაროზე ზემოქმედება, იქთიოფაუნაზე ზემოქმედების დახასიათება (მათ შორის წითელი ნუსხის), შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები;
- საპროექტო ტერიტორიაზე არსებულ მცენარეებზე. მათზე ზემოქმედების შემთხვევაში, წარმოდგენილი იქნეს ინფორმაცია ზემოქმედებას დაქვემდებარებული ხე-მცენარეების შესახებ სახეობების და რაოდენობის მითითებით. ზემოქმედება ეროვნული კანონმდებლობითა და საერთაშორისო ხელშეკრულებებით დაცულ სახეობებზე და ჰაბიტატებზე. ამ ზემოქმედების, შემცირების, შერბილების, თავიდან აცილების და საკომპენსაციო ღონისძიებებზე, მათ შორის, საჭიროების შემთხვევაში ჰაბიტატის აღდგენის ღონისძიებებზე.
- გზშ-ის ანგარიშში უნდა აისახოს უშუალოდ პროექტის გავლენის ზონაში არსებულ ცხოველებზე, მათ შორის წყალზე დამოკიდებულ ცხოველებზე, ასევე იქთიოფაუნაზე შესაძლო ზემოქმედებაზე, ასევე ზემოქმედების თავიდან აცილების, შემცირების, შერბილების და საკომპენსაციო ღონისძიებებზე წარმოდგენილ იქნას ზემოაღნიშნული კვლევის შედეგები;
- ზემოაღნიშნული კვლევების შედეგების საფუძველზე, მონიტორინგის გეგმაში აისახოს, ბიომრავალფეროვნების ცალკეულ კომპონენტებზე ზემოქმედებაზე დაკვირვების საკითხი.
- ნარჩენების მართვის საკითხები, ნარჩენების მართვის გეგმა, ნარჩენების წარმოქმნით მოსალოდნელი ზემოქმედება;
- ზემოქმედება და ზემოქმედების შეფასება სოციალურ-ეკონომიკურ გარემოზე, მიწის საკუთრებასა და გამოყენებაზე, ბუნებრივი რესურსების შეზღუდვაზე, ჯანმრთელობასა და უსაფრთხოებასთან დაკავშირებული რისკები და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები;
- ზემოქმედება ისტორიულ-კულტურულ და არქეოლოგიურ ძეგლებზე;
- მშენებლობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე განსახორციელებელი შემარბილებელი ღონისძიებების გეგმა;
- მშენებლობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე განსახორციელებელი მონიტორინგის გეგმა;
- ავარიულ სიტუაციებზე რეაგირების დეტალური გეგმა;
- სკოპინგის ეტაპზე საზოგადოების ინფორმირებისა და მის მიერ წარმოდგენილი მოსაზრებებისა და შენიშვნების შეფასება;
- გზშ-ის ფარგლებში შემუშავებული ძირითადი დასკვნები და საქმიანობის პროცესში განსახორციელებელი ძირითადი ღონისძიებები;
- საპროექტო გზის განთავსების ტერიტორიის სიტუაციური სქემა (შესაბამისი აღნიშვნებით);

6. გზშ-ს ანგარიშში ასევე წარმოდგენილი უნდა იყოს:

- საშიში გეოლოგიური პროცესების შესაძლო გააქტიურების განსაზღვრა საპროექტო ობიექტის მშენებლობა-ექსპლუატაციის პერიოდში, დამცავი ღონისძიებების მითითებით;
- საინჟინრო-გეოლოგიური პირობების პიკეტური აღწერა, რომელიც უნდა მოიცავდეს საპროექტო ტერიტორიის არეალში არსებული საშიში გეოლოგიური პროცესებსაც;
- საპროექტო გზის ინფრასტრუქტურული ობიექტების ძირითადი ტექნიკური პარამეტრები ერთიანი ცხრილის სახით;
- აეროფოტო სურათზე (მაღალი გარჩევადობით) დატანილი საპროექტო არეალის სქემატური რუკა ბეჭდური და ელექტრონული ფორმით (A3 ფორმატი; Shape ფაილი WGS_1984_37N(38N) პროექციით), სადაც მოცემული იქნება საპროექტო გზის ინფრასტრუქტურული ობიექტები, არსებული და საპროექტო გზა, სამშენებლო ბანაკი, სამშენებლო მოედნები, სანაყაროს ტერიტორია (ასეთის საჭიროების შემთხვევაში);
- გზშ-ს ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იქნეს საპროექტო გზის დაცვის ზონების შესახებ დეტალური ინფორმაცია;
- ვინაიდან საპროექტო ტერიტორია ნაწილობრივ მოიცავს სასარგებლო წიაღისეულის დიაბაზის საბადოს, „წიაღის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-8 მუხლის პირველი პუნქტის შესაბამისად „აკრძალულია წიაღის ფონდის მიწების საკუთრების უფლებით, იჯარით ან სხვა ფორმით გაცემა საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს სსიპ წიაღის ეროვნულ სააგენტოსთან შეთანხმების გარეშე, ხოლო ლიცენზირებული ობიექტის შემთხვევაში, ლიცენზიის მფლობელთან შეთანხმების გარეშე“. აღნიშნული შეთანხმების დამადასტურებელი დოკუმენტი, წარმოდგენილი უნდა იყოს საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროში;
- გზშ-ს ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იქნეს წინამდებარე დასკვნით გათვალისწინებული სტრუქტურის შესაბამისად;
- იმ შემთხვევაში, თუ პროექტის გაგრძელებით გზა გადაკვეთს თუშეთს, გზის გაყვანას მოყვება ძლიერ უარყოფითი ზემოქმედება ბიომრავალფეროვნებაზე და საერთაშორისო ქსელში ჩართულ დაცულ ტერიტორიებზე. იქიდან გამომდინარე, რომ როგორც თუშეთის ასევე, ხევსურეთის ტერიტორია ხასიათდება მაღალმთიანი და დიდი დაქანების მქონე კლდოვანი ფერდობებით, შესაძლოა საჭირო გახდეს აფეთქებითი სამუშაოები, რაც გამოიწვევს დამატებით უარყოფით ზემოქმედებას არა მარტო ბიომრავალფეროვნებაზე არამედ სხვადასხვა ბუნებრივ პროცესზეც. აღნიშნული ზემოქმედების შეფასება თან არ ახლავს წარმოდგენილ დოკუმენტს, რის გამოც რთულია შესაბამისი დასკვნის გაკეთება;
- ვინაიდან საპროექტო ტერიტორია უშუალო სიახლოვესაა ზურმუხტის ქსელის კანდიდატ უბანთან გზშ-ს ანგარიშში შესწავლილი უნდა იქნეს ზემოქმედება ზურმუხტის ქსელის კანდიდატ საიტზე. ჩატარდეს „ზურმუხტის ქსელის“ კანდიდატ საიტზე დაგეგმილი საქმიანობით მოსალოდნელი ზემოქმედების ე.წ. „მიზანშეწონილობის შეფასება“, სადაც ასახული უნდა იქნას, მოსალოდნელი ზეგავლენა სათანადო დასაბუთებით, შემარბილებელი, ზემოქმედების თავიდან აცილებისა და საკომპენსაციო ქმედებები, კვლევის შედეგებზე დაყრდნობით მომზადებული საკონსერვაციო გეგმა.

მიზანშეწონილია, განსახილველად წარმოდგენილი იქნას მთლიანი საპროექტო არეალის გარემოზე ზემოქმედების შეფასება.

დასკვნითი ნაწილი:

სკოპინგის დასკვნის მიღების მიზნით სამინისტროში „საქართველოს საავტომობილო გზების დეპარტამენტის“ მიერ წარმოდგენილ ყაზბეგის მუნიციპალიტეტში, სოფ. ჯუთას მიმდებარედ, „სნო - ჯუთა - როშკა - შატილი - ომალო - ხადორის ხეობა - ბაწარა - ახმეტას მიმართულებით საავტომობილო გზების მშენებლობა – რეკონსტრუქციის “ჯუთა +3,9 კმ - მიერთება 01 მონაკვეთის” პროექტზე **სავალდებულოა გზშ-ის ანგარიში მომზადდეს** წინამდებარე სკოპინგის დასკვნით გათვალისწინებული კვლევების, მოსაპოვებელი და შესასწავლი ინფორმაციის და წარმოსადგენი დოკუმენტაციის მიხედვით